

Sudovi o kojima se ne vodi dovoljno računa

Kroz ovaj tekst nećemo se baviti pitanjem korupcije i mogućnosti uticaja na pravosuđe, pokušaćemo u kratkim crtama sagledati efikasnost pravosudnih institucija u Bosni i Hercegovini i ukazati na značaj uređenog pravnog sistema za privredne aktivnosti unutar BiH, a posebno za strane investicije.

Piše
Dr. Predrag Baroš,
advokat

Pravosuđe, kao veoma važan segment u funkcionisanju svake države, često je predmet mnogobrojnih diskusija, bilo da se radi o svakodnevnim razgovorima građana, privrednika ili političara, posebno za vrijeme trajanja predizbornih kampanja. Efikasnost ili neefikasnost, korumpiranost i mogućnost uticaja na pravosuđe, predstavljaju veoma bitne pokazatelje stepena privrednog razvoja određene zemlje. Kroz ovaj tekst nećemo se baviti pitanjem korupcije i mogućnosti uticaja na pravosuđe, pokušaćemo u kratkim crtama sagledati efikasnost pravosudnih institucija u Bosni i Hercegovini i ukazati na značaj uređenog pravnog sistema za privredne aktivnosti unutar Bosne i Hercegovine, a posebno za strane investicije. S obzirom na to da Bosna i Hercegovina spada u jednu od zemalja sa, možemo reći, usporenim pravosudnim sistemom, takođe se veoma često govori i o reformi pravosuđa. Za razvoj privrednih aktivnosti, ne postavljajući značaj građanskih parnica, ipak je potrebno u prvi plan staviti privredne sporove i obezbijediti izuzetnu ažurnost registra poslovnih subjekata. Kako bi se ostvarili opisani ciljevi, u Republici Srpskoj uvedeni su privredni sudovi, koji imaju za cilj da vode privredne sporove, a pored toga su izvršene i reforme registra privrednih subjekata u cilju uvođenja tzv. jednoalterskog sistema. Za razliku od Republike Srpske u Federaciji BiH nisu formirani privredni sudovi, tako da privredne sporove vode posebna privredna odjeljenja općinskih sudova, sa registrom poslovnih subjekata takođe kao posebnim odjeljenjem općinskih sudova.

Šta su privredni sporovi?

Da li je uvođenje privrednih sudova u Republici Srpskoj doprinijelo bržem rješavanju privrednih sporova? Privredni sudovi u Republici Srpskoj, odnosno *Okružni privredni sudovi* sa sjedištem u Banjoj Luci, Bijeljini, Doboju, Istočnom Sarajevu i Trebinju i *Viši privredni sud* u Banjoj Luci krenuli su sa radom tokom 2010. godine i sudsku službu obavljaju duže od četiri godine. Problemi koji su prisutni od početka rada privrednih sudova, ni danas nisu otklonjeni. Privredne subjekte i dalje muči pitanje šta su to privredni sporovi koji spadaju u nadležnost privrednih sudova. Nažalost, na takvo pitanje se još uvijek ne može pronaći

Dužina trajanja sudskog postupka pred Okružnim privrednim sudom u Banjoj Luci iznosi u najboljem slučaju nekoliko godina. Tužbe podnesene ovom sudu tokom 2014. godine, prema sadašnjoj dinamici rješavanja sporova, mogle bi da stignu na red za rješavanje možda tokom 2018. godine

adekvatan odgovor, dok stavovi sudske prakse ne odgovaraju praktičnim potrebama. Po logici stvari, sporovi koji proizilaze iz odredbi *Zakona o privrednim društvima*, koji uređuje status i poslovanje privrednih subjekata, svakako bi trebali da predstavljaju privredne sporove za koje su nadležni privredni sudovi, međutim, prema formiranoj praksi ipak se vodi računa o učesnicima u postupku na osnovu čega se određeni spor kvalifikuje kao privredni spor ili građanski parnični postupak. Primjera radi, ukoliko više akcionara tužbom podnesenom protiv akcionarskog društva želi da ostvari zaštitu svojih prava u cilju prinudne prodaje akcija, isplate tržišne vrijednosti akcija i sl. tada je u Republici Srpskoj, ukoliko su nesaglasni akcionari pravna lica nadležan okružni privredni sud, a ukoliko su akcionari fizička lica, po njihovoj tužbi će postupati nadležni osnovni sud.

Dakle, za predmete iste vrste formira se različita praksa pred osnovnim i okružnim privrednim sudovima, dodatno, sudije osnovnih sudova veoma često nevoljno pristupaju rješavanju navedenih sporova smatrajući da nisu dovoljno edukovani i da navedeni sporovi po svojoj prirodi predstavljaju privredne sporove. Formirana praksa po pitanju nadležnosti zaista je pravilna iz razloga što se oslanja na odredbe važećeg *Zakona o sudovima*, međutim, začuđujuće je da se pristupilo uvođenju privrednih sudova, da isti sudsku službu obavljaju duže od četiri godine, a da se pri tom nije na adekvatan način izmijenio Za-

Okružni privredni sud u Doboju imao je izuzetnu ažurnost u postupanju

kon o sudovima i precizno definisao privredne sporove koji spadaju u nadležnost privrednih sudova.

Svi privredni sudovi nemaju istu ažurnost u rješavanju privrednih sporova. Recimo, *Okružni privredni sud* u Doboju imao je izuzetnu ažurnost u postupanju, pa se nakon podnošenja tužbe već nakon nekoliko mjeseci mogao očekivati poziv za sudsku raspravu, što je donekle narušeno poplavama koje su u proteklom periodu zahvatile opštinu Doboju. Za razliku od *Okružnog privrednog suda* u Doboju, *Okružni privredni sud* u Banjoj Luci, koji predstavlja središte privrednih aktivnosti Republike Srpske, ni u kom slučaju se ne može pohvaliti ažurnim postupanjem. Dužina trajanja sudskog postupka pred *Okružnim privrednim sudom* u Banjoj Luci iznosi u najboljem slučaju nekoliko godina. Tužbe podnesene navedenom sudu tokom 2014. godine, prema sadašnjoj dinamici rješavanja sporova, mogle bi da stignu na red za rješavanje možda tokom 2018. godine. Kada se navedeni vremenski period dopuni vremenom potrebnim za donošenje odluke po žalbi na prvostepenu presudu, dobije se neprihvatljivo dug sudski postupak. Uslijed toliko dugog sudskog postupka mnogi sudski sporovi u potpunosti gube svoj smisao.

Poteškoće u komunikaciji

Kao što smo rekli, u Republici Srpskoj uveden je tzv. jednoalterski sistem koji obavlja *Agencija za posredničke, informatičke i finansijske usluge (APIF)*, koji ima za cilj da omogući podnosiocima prijave u postupku registracije da putem jedne prijave podnesene *APIF-u* izvrše postupak registracije kod nadležnog registarskog suda i istovremeno provođenje neophodne procedure kod drugih nadležnih organa.

Usvojeno zakonsko rješenje nesumnjivo nosi odgovarajuće specifičnosti, s obzirom na to da se u

jednom postupku prepliću nadležnosti sudskih organa i organa uprave. Intencija zakonodavca je bila da ubrza i pojednostavi postupak upisa u sudski registar, međutim, u početku primjene usvojenog zakonskog rješenja postoje mnogobrojni problemi pa je očekivani postupak ubrzanja upisa u sudski registar i donošenja rješenja o registraciji u roku od tri dana od dana podnošenja prijave, izostao. Najveće poteškoće i najveći utrošak vremena odnosi komunikacija između *APIF-a* i registarskog odjeljenja okružnog privrednog suda, koji se nalaze na dvije odvojene lokacije, a gotovo kao nevjerovatan zvuči podatak da sve registarske prijave koje subjekti upisa u sudski registar podnesu *APIF-u* (koje treba prosljediti okružnom privrednom sudu na postupanje), kao i sva rješenja o registraciji okružnog privrednog suda (koja treba dostaviti *APIF-u* da bi bila uručena strankama), nadležni zaposlenik *APIF-a* "pješke" u plastičnoj vrećici prenosi na relaciji *APIF* – okružni privredni sud.

Možemo konstatovati da je pravosuđe u Bosni i Hercegovini suočeno sa mnoštvom problema.

Ukoliko više akcionara tužbom podnesenom protiv akcionarskog društva želi da ostvari zaštitu svojih prava u cilju prinudne prodaje akcija, isplate tržišne vrijednosti akcija i sl. tada je u RS, ukoliko su nesaglasni akcionari pravna lica nadležan okružni privredni sud, a ukoliko su akcionari fizička lica, po njihovoj tužbi će postupati nadležni osnovni sud

Uvođenjem privrednih sudova u Republici Srpskoj, *Okružni privredni sud* u Banjoj Luci postao je jedan od najneažurnijih sudova na teritoriji Bosne i Hercegovine. Nadležnost privrednih sudova nije na odgovarajući način uređena, što je svakako od uticaja na dužinu trajanja sudskog postupka, jer se osnovni i okružni privredni sudovi u velikom broju predmeta oglašavaju stvarno nenadležnim usljed različitih tumačenja da li određeni predmet predstavlja privredni spor ili ne. Prosječna dužina trajanja građanskog postupka u Engleskoj i Velsu, od momenta predavanja tužbe na sud, pa do momenta zakazivanja rasprave, prema kvartalnom izvještaju Ministarstva pravde koji obuhvata period od januara do marta 2014. godine, iznosi nešto više od godinu dana. Kod određenog broja sudova na teritoriji Bosne i Hercegovine se u istom vremenskom periodu

Prosječna dužina trajanja građanskog postupka u Engleskoj i Velsu, od momenta predavanja tužbe na sud, pa do momenta zakazivanja rasprave iznosi nešto više od godinu dana

može očekivati uzimanje predmeta u rad i zakazivanje rasprave, međutim, u velikom broju slučajeva uzimanje pristiglih predmeta u rad zahtijeva značajno duži vremenski period. Sudski registri na teritoriji Bosne i Hercegovine i dalje nisu na odgovarajući način reformisani i ne postoji mogućnost podnošenja elektronske prijave za upis u sudski registar, što je od velikog značaja za ubrzanje postupka registracije.

Napredan pravosudni sistem trebao bi da predstavlja jednu od osnova privrednog razvoja. Domaćim privrednim subjektima prilikom zaključivanja određenih poslova, kao i onima koji žele da investiraju na teritoriji Bosne i Hercegovine, putem adekvatnog pravnog okvira, treba obezbijediti odgovarajuću pravnu sigurnost. Ukoliko domaći privredni subjekti ili inostrani investitori u slučaju potrebe ne mogu na odgovarajući način ostvariti zaštitu svojih prava, tada može nastupiti i gašenje njihovih privrednih aktivnosti.

Pravosudni sistem na teritoriji Bosne i Hercegovine svakako zahtijeva nastavak započetih reformi. Uvedena mogućnost pristupa sudskim predmetima elektronskim putem je od izuzetnog značaja za advokate kao pružaoce pravnih usluga. Uvođenje privrednih sudova u Republici Srpskoj i tzv. jednošalterski sistem u postupku registracije, veoma su značajni za razvoj privrednih aktivnosti, nažalost navedeni projekti nisu na odgovarajući način implementirani pa su izostali očekivani rezultati. S obzirom na broj aktivnih predmeta u *Okružnom privrednom sudu* Banja

Luka i postojeći broj sudija, jasno je da ion ne može ažurno postupati, ali bi neko o tome morao da vodi računa. U odnosu na dosadašnje aktivnosti reformi pravosudnog sistema trebalo bi pristupiti sa većom dozom stručnosti, kako bi se isti unaprijedio i postao oslonac, a ne bio smetnja za usješan privredan razvoj. **B**

KLIX 1/2